

JINDŘICH MALŠÍNSKÝ

Julie,

kde máš

Romea

?

JINDŘICH MALŠÍNSKÝ

Julie,
kde máš
Roměa

2016

ŽAR

Veškerá práva vyhrazena. Žádná část tohoto díla nesmí být přenášena
nebo reprodukována bez předchozího písemného souhlasu držitele práv.

Jindřich Malšínský

Julie, kde máš Romea?

Sazba a obálka Dušan Žárský

První vydání v elektronické verzi

Vydal Dušan Žárský – ŽÁR, www.zar.cz

v roce 2016

ISBN 978-80-86725-82-6

Kdekdo se neudržel smíchy, kdekdo si poklepal na čelo, když viděl, na jakém místě si ten člověk začal stavět chalupu. U lesa, těsně u skály, stran veškeré civilizace. Nadřel se tam jako kůň za pomoci ženy, dvou dospělých synů a několika přátel z lomu, kde pracoval. Chtěl žít o samotě nebo blízko kamenolomu? Nikdo nevěděl. Kamarádi se divili, že mu to ta jeho nerozmluvila. Všude daleko, v zimě se dostaneš snad jen před tu chalupu.

Rodina obývala jednu velkou místnost se čtyřmi malými okny, prý aby v zimě nemuseli tolik topit. Tam hospodyně vařila, tam se stolovalo a samozřejmě spalo. Vedle byla skoro stejně veliká kolna, chlívek na prase a malý dvorek na domácí havěť. Kolem oplocená zahrádka a ve stráni kamenité pole. Než si vyhloubili studnu, chodili k nedaleké studánce. Chlapi pracovali v kamenolomu, žena se starala o domácnost, zahradu a to, co bylo na dvorku. Prase, kozu, slípky, králíky a později i o stračenu. Žili skromně, něco narostlo na zahradě, něco na poli, jednou za měsíc jeli do vesnice nakoupit. V cimře byla pec, kde hospodyně pekla chléb a hospodář po práci odpočíval. Na ten odpočinek moc času nezbývalo, obvykle všichni dřeli od nevidím do nevidím. Dřevo dělali po celé léto v lese a vozili na trakaři do kůlny, hospodyně nosila na zádech v krosně kletí nebo šišky, na podzim sbírali borůvky a houby, všechno co příroda dá.

Chalupu zdědil nejstarší syn, mladší odešel pracovat do továrny. Časem se rodina rozrostla, to když si syn přivedl nevěstu a posléze se narodilo dítě. Mladá se zpočátku do práce moc nehrnula, bylo vidět, s jakou nechutí zamete dvorek, přinese od studánky vodu, pleje zahrádku nebo má pomoci na poli. Staří ji brali takovou, jaká byla, nechtěli mít v rodině nepříjemnosti. Jednou už toho měl hospodář dost, když viděl, jak drhne podlahu, a přitom nevybíravě nadává, co má práce, dovolil si poznamenat: „Vždyť se nepřetrhneš, panímáma už na všechno nestačí...“ Ani větu nestačil doříct a už byl oheň na střeše. Praštila hadrem o zem, s pláčem utekla na dvůr a tam byla až do setmění. Večer to mělo dohru. Zřejmě si postěžovala muži a ten se snažil konflikt urovnat, aby se vlk nažral a koza zůstala celá. Pravda je, že od té doby mladá se starými nepromluvila, a když tak jenom to nejnutnější. Pro klid v rodině jim syn přistavěl komůrku, prý výměnek. Vešla se tam postel, stůl, dvě židle a police na odkládání věcí.

Je těžké žít a ještě těžší je stárnout. Daleko horší to bylo, když umřela hospodyně. Starý většinu času trávil v komůrce, někdy šel na procházku do lesa, s mladými toho moc nenařekl. Bylo vidět, že jim to moc nevaří. Príměří nastalo po narození prvního dítěte, dcerky Julie. Mladá měla dost práce s novorozencem, vařením, úklidem a nevěděla, kde jí hlava stojí. Jídlo přinášel otcí syn, popřál dobrou chuť a odkráčel. Starý měl dost času na přemýšlení. Svěho syna miloval, v dětství ho učil chlapskému řemeslu, zacházet s kladívkem, kleštěmi, šroubovákem a jinými nástroji. Učil ho rozeznávat tvrdé dřevo od měkkého, jeho opracování a praktické využití. Vyráběli vařečky, škrabky a poličky, ukázal mu, jak se hobluje a mění jeho tvar. Chodili spolu na vycházky na louku, do lesa

a k rybníku, učil ho poznávat květiny, stromy, léčivé byliny, ptáky podle zpěvu a zvířata podle stop. „Dívej se, přičichni, pohlad, ochutnej a naslouchej – pak si teprve budeš s přírodou rozumět, chránit ji a milovat.“

Vzpomínal na dobu dospívání a procházky životem. Vzpomínal, jak se o něho bál, když se někde zdržel, jak s ním prožíval každý neúspěch a jak si vzájemně pomáhali, když nemohli něčemu přijít na kloub. Rodina byla u něho vždy na prvním místě. Proboha, co se to stalo? Sám sebe uklidňoval, že to není tak těžké pochopit. Každý jeho syn má svou vlastní rodinu, své vlastní radosti a starosti. To, co dříve tvořilo celek, toho je dnes jen třetina. Jeden syn žije v horoucích peklech, v továrně to asi také nemá lehké a obává se o své nejbližší tak, jak jsem to dělal já. A do rodiny se připletl nový člověk, moje snacha a noví človíčky – jejich děti. Žijeme odděleně a není divu, že pro ženy mých synů jsem vlastně cizí člověk a ti človíčky se mi naučili říkat „dědečku.“ Proč ale došlo k odcizení se synem, se kterým žiju pod jednou střechou? Tak to opravdu nevím.

Syn pracoval v kamenolomu, jiná možnost obživy tu ani nebyla. Otec byl při odstřelu zraněn do nohy a špatně chodil. Do práce nemohl, a tak podle možností pomáhal na chalupě. Také práce v prašném prostředí nechala stopy na plicích a často pokašlával. Někdy v legraci říkával, že člověk je tak starý, jak se cítí a on že se cítí o sto let starší, než skutečně je. Dodával, že stáří je prokleté, i když se tak někdy netváří. Je to jedna z cest, která vede k zániku.

Julie, hezké jméno jí dali. Narodil se tvoreček a dostal nepopsaný list. A tam by se měly psát jen hezké věci. Julie, nikdy jí neřekli Julinko nebo aspoň Julčo. Vždycky jen Julie, Julie, přines, Julie, dojdi, Julie, ukaž mi... Jinak byl pan-táta skromný a bezproblémový člověk. Zamlada přečetl kde co, teď už je to se zrakem horší. Ani do té hospůdky si na jedno nezajde, popovídat si nemá s kým, a tak většinou medituje. Mladá mu uvaří, a přestože to za moc nestojí, tak si pochvaluje. Ani tu radost s vnučkou mu nedopřejí. Nikam nechod, dědeček je starý, pořád pokašlává, ještě bys tam chytla nějakou nemoc. Někdy se Julince podaří k dědovi proklouznout, ale to se maminka nesmí dívat. Pak si sedne dědovi na klín a ten jí vypravuje pohádky o zvířátkách. Chvíli mluví jako medvěd, hned zas dělá lišku a na rozloučení přidá kostku cukru. Julce se v komůrce líbilo. Na pohádky maminka nemá čas a většinou ani náladu. Nejčastěji slyší: „Nezlob a jdi si hrát.“

Hrát! Ale jak? A s kým? Chvíli si hraje na dvoře, pochová kočku nebo přiváže na provázek kus papíru a má radost, když Micka papírek honí a plácá packami ze strany na stranu. Jednou za čas si táta vezme z kůlny kolo, Julču posadí před sebe a jedou do vesnice nakoupit. Někdy jí koupí i bonbon, jindy rohlík a malinovku, a to se pak má. Táta je hodnější a asi ji má víc rád než máma. Ta nezná pohlazení po vlasech

ani polibek na dobrou noc. Na dvorku ji děda učí i říkanky, které si vymýšlí a často nemají hlavu ani patu. Ale to se máma nesmí dovědět. Šťěstí je, že děti mají svůj svět. V jejich představách kočka pere prádlo, kráva létá, ze studánky vytéká malinovka a na keři rostou bonbony.

„Co kašeš, asi ses ulítala. Zrovna teď budeš marodit, když mám tolik práce,“ hartusí máma. „Nedá se nic dělat, půjdeš si lehnout k dědovi, stejně nemá co dělat, tak ať se postará.“

Najednou byl děda dobrý. Julie se nastěhovala k dědovi do vkomůrky, a ten začal s léčbou. Dával jí bylinkový čaj, med s cibulí, zábaly, pohlazení a dobré slovo. Večer jí vyprávěl o Oldřichovi a Boženě, o Břetislavovi a Jitce, Libuši a Přemyslovi, Krokovi a jeho dcerách a v Julince našel vděčnou posluchačku.

„Dědečku, proč všechny dívky měly někoho, a Julie byla sama?“

„Nebyla, děvenko, Julie měla Romea, a ten Julii vroucně miloval.“

„A budu mít také svého Romea?“

„Určitě na tebe někde čeká, zatím bloudí světem a až přijde čas, tak si tě najde.“

„Dědečku, já tě mám moc ráda. Víš, já ti něco povím. Ty nejsi můj dědeček, ty jsi můj dědoušek a tak ti budu říkat. Dědek, děda, dědeček, dědoušek. Ono to je takhle. Dědek je zlý, děda je hodnější, dědeček je moc hodný, ale dědoušek je nejhodnější. A to jsi ty. Dědoušku, chtěla bych se naučit číst. Vidíš, že mě to taky naučíš.“

„Až ti bude lépe, tak se do toho hned dáme.“

Julince bylo den ode dne líp, a tak děda začal s výukou.

„A – je žebřík, bé – je bubínek, cé – je cibule, dé – je pila, é – zas hřebínek... Ono to bude chvíli trvat, ale ty jsi chytrá holčička a my se spolu jistojistě číst naučíme.“

Julinka už dávno nekašlala, ale od svého dědouška nepospíchala. Koneckonců ani její matka s návratem nechvátala.

Julie se chvíli procházela po dvoře a vrátila se do světnice, až když ji matka zavolala. Ta prala prádlo, v neckách a kolem všude plno páry. „Pane bože, co jsem komu udělala, že mě takhle trestáš. Julie, na stole je hrnek mléka, tak ho vypij a jdi zase lítat.“

Ta se nenechala moc pobízet a zaťukala na dveře výminku.

„Jen pojď dál, už na tebe čekám a bylo mně tu samotnému smutno.“

„Dědoušku co je to pánbůh?“

„Julinko, často jsem o tom přemýšlel, co nebo kdo je pánbůh. Lidé se ho dovolávají, když jsou v úzkých, neví, co dál, modlí se a prosí ho o pomoc. Ať je to tak nebo onak, pánbůh je někdo, kdo ti neublíží. A když ti někdo neublíží, tak ti může jenom pomoci.“

„A dědoušku, kdy začnu chodit do školy?“

„Už to nebude dlouho trvat, teď ti je pět a za rok dostaneš tašku, slabikář, sešity a hodná paní učitelka tě naučí všechno, co budeš v životě potřebovat. Budeš mít i spoustu kamarádů a kamarádek, se kterými se budeš učit a po vyučování si hrát.“

„Dědoušku můj milovaný, že mi neumřeš?“

„To je tak, miláčku, všichni stojíme v jedné řadě a až přijde čas a dohoří nám svíce, budeme se muset rozloučit. Kdy to bude, to nikdo neví. Takový je život a my nic na tom nezměníme.“

„Pane bože, ať je ta svíce hodně dlouhá, dlouhá, dlouhá...“

Začátkem července zastavilo před chalupou staré auto. Bylo tak staré, že si snad nepamatovalo ani, jak se jmenuje. Nejdříve se ozval klakson, kdosi vystoupil, mával rukou s černým kloboukem a volal: „Kde jste kdo? Hosté přijeli.“

Hostem byl dávný kamarád z vojny. Pravděpodobně měl doma dlouhou chvíli nebo dělal na stará kolena inventuru a vzpomněl si na dávného přítele.

„Kamaráde, jak to děláš, že sis pořád tak podobnej?“

„Budeš si muset vzít brýle. Mladíci už dávno vymřeli a mě si tu nechali na vzorek. Bejvávalo, bejvávalo!“

Při štamprli jalovcové kamarád pozval dědu na návštěvu. „Jsem už několik let vdovec, žiju sám, a protože samota tíží, vzpomněl jsem si, starý brachu, na tebe. Pojedeš na nějaký čas ke mně, zajdeme na pivko, poklábosíme a zavzpomínáme na ty, kteří se na nás seshora dívají“.

„Ale...“

„Žádné ale nechci slyšet. Seber si saky paky a k tomu svých pět švestek a jedeme.“

„Tobě se řekne saky paky. A co by tu beze mne dělala má vnučka. My jeden bez druhého neuděláme krok, takoví jsme kamarádi. Viď, miláčku?“ a pohladil přihlížející děvčátko po vlasech.

Ta chytila dědouška za ruku a přitiskla se k němu na důkaz, že patří k sobě.

„Tak tahle holčička pojedje s námi, jenom holt s tím pivkem to bude horší.“

Mladá se podívala na muže, ale ten jen pokývl hlavou, a tak dala pár hadříků do uzlíku a otočila se k hospodáři: „Dědo, vidíte, že dáte na ni pozor.“

To bylo poprvé, co ho tak oslovila. Jsou situace, kdy si lidé k sobě najdou cestu, ale někdy to dlouho trvá. Škoda každé promarněné chvíle, pak se i vzpomínky mohou měnit ve výčitky.

A teď je ta pravá chvíle pojmenovat Julinčiny rodiče jmény. Někdy si člověk svým chováním ani to jméno nezasluhuje. Mladá je Terka a její muž, hospodářův syn, se jmenuje Vojtěch. Terka to neměla v životě lehké. V pěti letech jí zemřela matka, otec se znovu oženil a macecha, tak jako v té pohádce, milovala svou vlastní dcerku a Terka byla vždycky jen ta druhá, bezejmenná. Není divu, že v devatenácti odešla z domova a zakoukala se do prvního kluka, který se na ni hezky podíval a řekl jí jménem. Vůbec jí nevadilo, že žije u lesa, kolem jen stromy a skála. Ve skrytu duše možná litovala, ale nikdy si nahlas nestěžovala. Vojtěch byl dřič a dělal všechno pro to, aby při té bídě alespoň trochu slušně žili. Byl k ní chlapsky hodný. Neříkal jí něžná slova a ani to neuměl nebo se za ně styděl, ale nikdy jí neublížil.

Staré auto se dvěma starci a holčičkou oddychovalo, funělo, chvílemi se zdálo, že zastaví, ale zřejmě si nechtělo udělat ostudu. Raději zastavil jeho majitel a šli si odlehčit každý k jinému stromu. Sedli si na pařez a posvačili krajíc chleba řádně pomazaný máslem. Dolili do chladiče vodu, nasedli a pokračovali v krasojždě. Julinka si na jedno oko zdřímla, a když procitla, právě se blížili k městu. Tady se nestačila

divit. Na každé straně vysoké domy, obchody, park s lavičkami a pískovištěm, velké dlážděné náměstí s kašnou, na chodnících spousta lidí, auta, kola a motocykly se předháněly jako o závod. Připadala si jako v říši divů. Auto zastavilo.

„Tak, panstvo, jsme na místě. Vystupovat!“

Panstvo vešlo širokými starými a oprýskanými dveřmi do tmavé, zřejmě od postavení domu, nevybílené chodby na dvořek. V každém rohu smetiště a po stranách haraburdí. Na konci byl vchod do přístavku, který se svým vzhledem nelišil od domu z ulice. V jedné polovině dveří byl místo skla tvrdý papír a druhá část chyběla. Po tmavém dřevěném schodišti vystoupali do prvního patra s třemi byty. Tam bylo pro všechny nájemníky litinové umyvadlo s kohoutkem a opodál společný záchod. Ze stropu visela silou vůle na prohýbajícím se drátě slabá žárovka.

„Tak vás vítám, odložte si a udělejte si pohodlí.“ V kuchyni byl masivní stůl, tři židle, půlka kredence a nízká kamínka. U nich do hraničky naskládané dříví, starý papír a sirky. Vedle byl pokoj s postelí, otomanem a skříní. Julinka dostala čaj a kousek štrúdlu, sami si dali nějaký ostřejší „fujtajbl“, zapálili si fajfku a vedli řeči. Julinka si v koutku hrála s panenkou. Byla to vařečka, kterou chovala a potichu jí zpívala ukolébavku.

„Tak si myslím, že je nejvyšší čas zajít si na to pivko a ukázat mladé dámě naše městečko, co říkáte?“ Děda nebyl proti a Julinka souhlasila hlasitým zavýsknutím. Prošli ulicí, zastavili se u každého výkladu, všude bylo pro děvčátko od lesa něco zajímavého. U cukrárny na sebe dědové mrkli a zašli dovnitř. To bylo dobrot a všechno tak krásně vonělo a vypadalo, až se sliny sbíhaly.

„Jeden kopeček tady tý zmrzliny a tenhle dortík pro malou slečnu.“

Takovou dobrotu Julinka ještě nejedla. V parku si sedli na lavičku, z protějščího bufetu si přinesli každý jedno s pěnou, malá si otřela pusou a šla si hrát na pískoviště. Opodál se povalovala zapomenutá formička, a tak měla o zábavu postaráno. Jedna bábovička, druhá, ale ta se mi moc nepovedla. Dědové propírali kdeco a kdekoho. Nakonec si postěžovali na stáří, co je bolí a kde je píchá a došli k závěru, že to všechno nestojí za fajfku tabáku. Oba byli léta vdovci a shodli se na tom, že od té doby, co jim odešla žena na věčnost, žijí jen ze setrvačnosti. Mladí mají své starosti a staří jsou jen přivažkem. Nejhorší je nicnedělání, oči a sluch neslouží, záda a nohy bolí. Každý den začíná ránem a končí večerem a tomu stejnému mezi tím se má říkat život? Tak na to konto si dáme ještě jedno rezavý. Začalo se stmívat, a tak byl čas k návratu. Julince se hezky usínalo, její den byl plný nových dojmů, bože, ta zmrzlina...

Druhý den hned po ránu se vypravili do města. „Julinko, tady je škola, to je autobus, nákladní auto, listonoš, voják a policajt. Ta velká budova je nemocnice, tady prodávají maso, v pekařství pečivo a tady šije švadlena šaty. A teď zavři oči.“

Když je Julinka znovu otevřela, nevycházela z údivu. Ocitla se v pohádce, v království hraček. Tady žije pan král s královnou, princ, vodník, kašpárek, plyšový medvídek, houpací koníček a mnoho dalších věcí pro rozzářené dětské oči. Julinka se nemohla odtrhnout od té pohádkové krásy. Starci vytáhli z kapsy pár šestáků, a přestože věděli, jak s nimi naložit, jali se je počítat. A ať počítali, jak počítali, bylo jich málo. Pan

prodavač je pozoroval, a když viděl tu snahu udělat děvčátku radost, tak jim šesták odpustil a Julinka dostala omalovánky a vystřihovánky.

„Já mám tady někde syna s rodinou, ale nevím přesně kde,“ svěřil se děda kamarádovi. „Naposledy jsem ho viděl, když mi přišel ukázat nevěstu, ale na svatbě jsem nebyl. Prý by to stálo moc peněz. Mají snad dva kluky, ti už také musí chodit do školy, ani jsem je nemohl pohladit a říci jim, že jsem jejich děda.“

„Tak to nebude problém. Tady zná každý každého, a tak se někde pozeptáme.“

A problém to opravdu nebyl. Odpoledne zaťukali na dveře v činžáku v domnění, jak si padnou do náruče. Přišla otevřít rozčuchaná žena v zástěře s laclem, ale než stačili něco říct, tak jen odsekla: „Franta je ještě v práci, přijďte tak ve tři,“ a zavřela dveře.

Tak to byla sprcha. Julinka sice nevěděla, o co přesně jde, ale její dětský instinkt jí napovídal, že to není nic dobrého. Ani to studený si nedali, do řeči jim také nebylo, a tak mlčeli. Bloumali ulicemi a v duchu přemýšleli co dál. Nakonec se shodli na tom, že co se začne, má se dokončit. A když na věži odbila třetí, zaťukali znova. Tentokrát jim přišel otevřít syn a ta jeho s utěrkou v ruce přihlížela, co bude dál.

„Táto, ani vás nepozvu dál. Za chvíli stejně odcházím, a tak nemám čas. Potřeboval jste něco?“

„Chlapče, já bych toho potreboval!“

„Tak to máte smůlu.“

„Když už jsem tady, chtěl bych alespoň vidět své vnuky.“

„Kluci, pojdte sem na chvíli.“ Kluci přiběhli a než se jejich dědeček stačil nadechnout, byli pryč.

„No, nedá se nic dělat,“ a v ten okamžik ho napadlo něco neuvěřitelného. „Prodal jsem jalovici a přinesl jsem ti nějaký peníze na přilepšenou, ale když nemáš čas, tak tě nebudeme zdržovat,“ a odporučeli se.

„Ty palice maková, tys to zase pěkně posral. Dědek ti přinese peníze a ty ho takhle odpalejstruješ!“

„Co já, co já! Tys říkala, abych se s ním nevybavoval!“

A dědové se smáli, až se za břicha popadali a s nimi i Julinka, protože vycítila, že dobrá věc se podařila.

Jo, život je těžkej, jeden z nejtěžších. Uplynul týden a stará ojetina, která si ani nepamatovala, jak se jmenuje, odvážela trojici z města k chalupě u lesa, daleko od civilizace.

„Tak vás pěkně vítám, mladíci,“ spustila ve dveřích Tereza. „A pojdte dál. Uvařím trochu bryndy a tady jsem upekla lívance. To jsem ráda, že jste se v pořádku vrátili. Už jsem měla o vás strach.“

Tahle řeč se starouškům líbila a také Julinka na ně šibalsky mrkla očkem. A smíchy se nemohli udržet, když jim děda vyprávěl o podařené nevydařené návštěvě u syna.